

BISDOM MAGAZINE

2019 | OKTOBER

Op tocht gaan

in het spoor van Benedictus

Benedictijns leiderschap

Benedictijnen in het Bisdom Breda

Interviews en verdieping

De missionaire parochie

Leven tussen 't Klooster en de Wereld

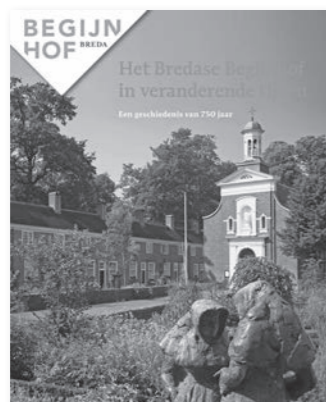
Fotoboek
24 x 30 cm, 96 pagina's
€ 17,50

Vrijheid in gebondenheid
De spiritualiteit van de begijnen
19,2 x 24 cm, 80 pagina's
€ 17,50

Het geschrevene blijft
Het archief van het Begijnhof
24 x 30 cm, 192 pagina's
€ 24,50

Het Bredase Begijnhof in veranderende tijden
Een geschiedenis van 750 jaar
24 x 30 cm, 228 pagina's
€ 23,50

Het Begijnhof van Breda
De bouwhistorie van het Begijnhof
24 x 30 cm, 192 pagina's
€ 29,95

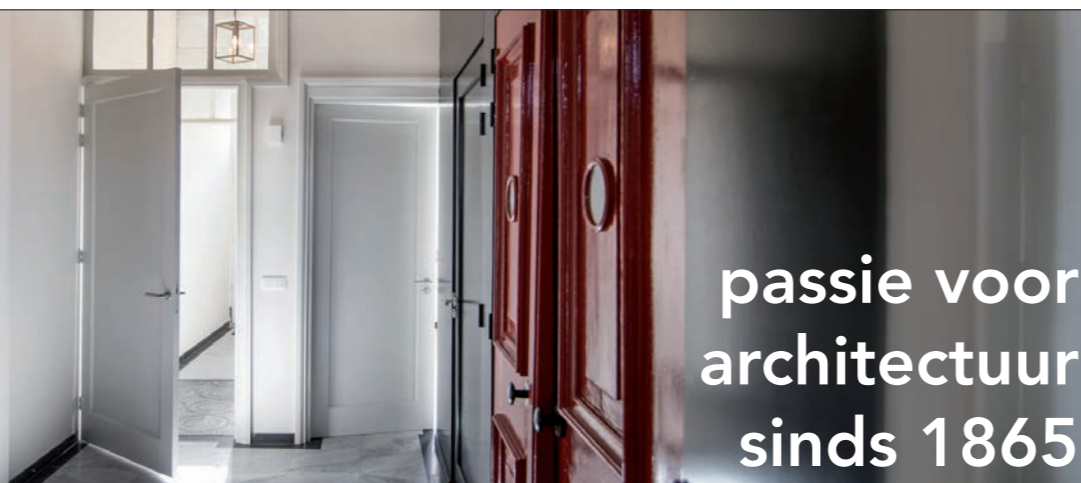
Deze boeken zijn te koop in het Begijnhofmuseum, Catharinastraat 29

www.begijnhofbreda.nl

mas
ARCHITECTUUR

MAS architectuur bv
Rotterdam

Goudsesingel 10, 3011 KA
010 413 68 56
rotterdam@mas.nl
www.masarchitectuur.nl

passie voor
architectuur
sinds 1865

PRIESTER OF DIAKEN WORDEN VANUIT JE BEROEP!

Priester- en diakenopleiding Bovendonk

Informatie over deze deeltijdopleiding:

T 0165 504277 Uw gift is welkom op IBAN
E info@pdob.nl NL 93 ING B 002 5806 80
I www.pdob.nl t.n.v. Stichting PDOB te Breda

Hofstraat 8 - 4741 AK Hoeven

Algemeen Nut
Beogende Instelling
ANBI

Bisdom Breda

Dit magazine is een uitgave van het Bisdom Breda. Het verschijnt als kwartaalblad. Een individueel postabonnement is mogelijk tegen betaling van een bijdrage voor de verzend- en administratiekosten. Het blad is gratis.

Stuur voor een postabonnement voor 2019 een e-mail naar: magazine@bisdombreda.nl en maak ten minste € 12,50 over op IBAN NL79 RABO 0101 0517 78 t.n.v. Bisdom Breda, o.v.v. postabonnement magazine, postbus 90.189, 4800 RN Breda. Of bel T 076 5223444. Nummers worden toegestuurd na ontvangst van uw betaling.

Redactie

Monique van Delft,
Hans de Jong,
Frank van der Linden,
Marc de Koning
(hoofdredacteur)

Adres redactie

E magazine@bisdombreda.nl
T 076 5223444
F 076 5216244
Postbus 90189
4800 RN Breda

Advertentieverkoop

Borgerpark Media
E info@borgerparkmedia.nl
T 0475 711 362
I www.borgerparkmedia.nl
Vlodropperweg 62
Postbus 8027
6060 AA Posterholt

Vormgeving en druk

brainstorm en concept,
Breda

Issn nummer:
1874-0480

Foto's
middenkatern:
R. Mangold

+ Mgr. Jan Liesen
Bisschop van Breda

(Foto: R. Mangold)

IN DEZE UITGAVE

4 Benedictijnen in het bisdom Breda	16 Laeta Dies
6 Geloofsgesprek	18 Tijd voor het geloof
8 Vier aspecten van benedictijns leiderschap	20 De regel van benedictus
10 Sporen van benedictus in wouw	18 Missie en bedevaart
11 Bedevaart naar montecassino	22 De weg van Sint Benedictus
15 Dagorde	23 Gedoopt en gezonden

Op tocht gaan

"Ik heb u de taak gegeven op tocht te gaan en vruchten voort te brengen die blijvend mogen zijn." Dat zegt Jezus in het Johannesevangelie. Op tocht gaan: dat doen we letterlijk als we op bedevaart gaan. We verlaten onze vertrouwde omgeving, onze 'comfort zone', en trekken gezamenlijk naar een andere bestemming. Wanneer Jezus zijn leerlingen erop uitstuurt, vraagt Hij ze niets mee te nemen. Alleen een knapzak met wat kleding. Dat vraagt om een ingrijpende keuze: met een minimum aan bagage en voedsel op weg gaan en op God vertrouwen. Als we anno 2019 op bedevaart gaan, nemen we misschien iets meer mee dan een knapzak. Maar ook nu wil Christus een sterke relatie met ons uitbouwen. De opdracht voor ons blijft dezelfde: ga op tocht en breng vruchten voort die blijven. Een bedevaart drukt uit wat leerling-zijn van Christus altijd is: bij alles gericht blijven op God maakt je vrij om goed te zijn en te doen voor wie je tegenkomt.

De bedevaart van het Bisdom Breda voert dit jaar naar de streek waar de heilige Benedictus leefde en werkte. Bij deze heilige zien we dezelfde grondhouding van vertrouwen op Gods voorzienigheid. Uit zijn regel komt de bekende uitdrukking 'Ora et labora' (bid en werk), die ons aanbeveelt te bidden met de intentie dat alles van God afhangt, maar te werken alsof alles van ons afhangt. Populair zou je kunnen zeggen: 'Wij doen ons best, God doet de rest'.

Dit Bisdommagazine verschijnt in de bijzondere missiemaand, die door paus Franciscus is afgekondigd om het missiewerk en de identiteit van de Kerk onder de aandacht te brengen. Bedevaart staat in het verlengde van missie. Wie op bedevaart gaat, maakt de keuze van het leerling-zijn. Leerling-zijn is iets dynamisch, je stapt actief af op je medemens. Je bouwt bruggen: niet om zelf iemand over de streep te trekken maar om een weg te bereiden voor Christus die over onze menselijke brug gaat.

Een bedevaart kent momenten van inkeer, gebed en persoonlijke ontmoeting met Hem en met tochtgenoten. In deze missiemaand maken we met zorg werk van gebed, en bidden we dat onze inspanningen vruchtbaar mogen zijn.

Foto: Daphne van Roosendaal

BENEDICTIJNEN IN HET BISDOM BREDA

Het is te veel gezegd om het bisdom Breda een Benedictijns bisdom te noemen. Toch hebben benedictijnen en cisterciënzers een grote rol gespeeld bij het ontginnen van gebieden die nu tot het bisdom Breda behoren.

Benedictijnen in Zeeuws-Vlaanderen

Een van de eerste evangelieverkondigers in onze streken was de heilige Amandus (584-675). Hij stichtte de Sint Pietersabdij te Gent. In de zevende eeuw werd hij gevolgd door Bavo, een edelman die een kluis oprichtte. Deze kluis groeide uit de machtige Sint Baafsabdij. Vanuit schenkingen en opbrengsten werden parochiegeestelijken betaald en onderhield men de kerkgebouwen in de regio. De Sint Baafsabdij bezat domeinen bij Cadzand, Aardenburg, Oostburg, Axel en Hulst en heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan inpolderingen langs de Noordzee, de Westerschelde en de Honte.

Cisterciënzers in Zeeland

Binnen de benedictijnse kloosterfamilie ontstonden spanningen omdat de benedictijnerabdiën steeds meer van het ideaal van Benedictus afdwaalden. Op het eind van de elfde eeuw ontstond de orde van de cisterciënzers, genoemd naar hun moederklooster in Cîteaux in de Franse landstreek Bourgondië. In overeenstemming met de Regel van Benedictus leefden de cisterciënzers in armoede en werkten zelf op het land. Zij bouwden hun kloosters in afgelegen gebieden. Op die manier speelden ook zij een belangrijke rol bij de inpoldering van het land. Ook zij waren in Zeeuws-Vlaanderen en op de Zeeuwse eilanden actief. Daar hadden de met name cisterciënzers van de abdiën van Boudelo, Ter Duinen, Ter Doest en Cambron een grote betekenis. Zij kwamen hier al in de twaalfde eeuw. De Duinenabdij bezat een uithof in Kloosterzande. De huidige protestantse kerk van Kloosterzande was de kapel van deze uithof. In het centrum van Hulst

herinneren de refuges (stadshoven) van Ter Duinen, Boudelo en Cambron nog aan het cisterciënzerverleden van Oost-Zeeuws-Vlaanderen.

Cisterciënzers in West-Brabant

West-Brabant is later ontgonnen dan Zeeuws-Vlaanderen. In 1271 kochten de cisterciënzers van de Belgische Sint Bernardusabdij een stuk grond in de omgeving van Dinteloord voor het winnen van zout en turf. In 1282 werd de abdij eigenaar van een groot stuk bos en veengrond in de omgeving van Hoeven en Oudenbosch. In 1282 stichtten de monniken een uithof op de plaats waar nu Centrum Bovendonk staat. De abdij verwierf tevens het patronaatsrecht van de parochies van Oud-Gastel (1275), Wouw (1277). De uithofkapel van Hoeven werd in 1310 parochie en in 1358 was Oudenbosch zover uitgegroeid dat ook daar een parochie opgericht kon worden. Pastoor Lansbergen van de parochie van de HH. Agatha en Barbaraparochie in Oudenbosch was de laatste

cisterciënzerpastoor in West-Brabant. Hij ging in 1996 met emeritaat. In deze vier kerken zijn tot de dag van vandaag nog sporen van dit verleden te vinden. In Wouw bevinden zich de heiligenbeelden van de vroegere koorbanken van Hemiksem. De in 2013 opgerichte fusieparochie van de gemeente Halderberge is niet voor niets toegewijd aan de heilige Bernardus van Clairvaux.

Benedictijnen en trappisten nu

Hoewel de invloed van benedictijnen en cisterciënzers in het huidige West-Brabant en Zeeland groot was, waren er vóór de twintigste eeuw geen abdiën in deze streken. De trappisten, in de zeventiende eeuw voortgekomen uit de cisterciënzers, arriveerden het eerst. In de negentiende eeuw heerste er in Frankrijk een ongunstig politiek klimaat voor contemplatieve abdiën. Veel religieuzen vreesden de opheffing van hun abdij. De abt van de trappisten van Koningshoeven besloot de Franse regering een slag

voor te zijn en stichtte in Zundert een klooster dat bestemd was voor Franse monniken. De abdij kreeg de naam Maria Toevlucht. Op 24 mei 1900, Hemelvaartsdag, wijdde de abt de kapel van het klooster in. Veel mannen traden in, maar de Fransen zijn nooit gekomen.

'Van Vreedeoord tot vredig oord'

In Oosterhout en Breda gebeurde dat wel. In mei 2019 verscheen het boek 'Een eigen wereld; van Vreedeoord tot vredig oord' van auteur Thei Geurts. Dit werk omvat 300 foto's en beschrijvingen van de geschiedenis en het heden van het landgoed van de Onze Lieve Vrouwe Abdij. Het boek geeft een uniek inzicht hoe veertig benedictinessen van de Franse abdij Wisques in 1901 hun toevlucht namen tot villa Vreedeoord in Oosterhout.

Hetzelfde gold voor de monniken van Abbaye Saint-Paul, eveneens uit het Franse Wisques. Zij kwamen in 1907 naar Oosterhout en bewoonden de

Sint Paulusabdij tot 2005. Zij verhuisden toen naar Woonzorgcentrum Zuiderhout in Teteringen.

De benedictinessen van de Altijdurende Aanbedding van het Allerheiligst Sacrament vestigden zich in 1904 in Liesbosch. Vanwege een verminderd aantal roepingen verhuisde deze gemeenschap in 1998 naar Baarle-Nassau. In 2005 verruilden de zusters dit klooster ook voor een woonzorgcentrum. Van 1980 tot 1992 verbleef er een groep van deze benedictinessen in Sluiskil.

De monniken en monialen uit de twintigste eeuw zijn van onschatbare waarde geweest voor de geestelijke ontwikkeling in onze regio. Als plaatsen van gebed, stilte en inkeer, leveren zij ook vandaag de dag een immense bijdrage aan het kerkelijk leven in het bisdom Breda. Daarvoor mogen we hen dankbaar zijn.

Hans de Jong

GELOOFSGESPREK: EEN RITME VINDEN VOOR VERSTILLING EN GEBED IS EEN UITDAGING

Foto: Geerten Kok

“Het Bisdom Breda heeft een lange traditie om een bedevaart te organiseren. De bedevaart in oktober 2019 is de vijfde keer dat we op reis gaan. Het voelt goed om met elkaar rond de bisschop op bedevaart te gaan. Je bent samen onderweg en voelt de verbondenheid met elkaar: parochies en bisdom. Je groeit in verbondenheid en verdieping. Het is heel goed om onderweg te zijn en op bijzondere plekken inspiratie te vinden.”

Op zondag 12 mei was Geerten Kok te gast bij Leo Fijen in het Geloofsgesprek. Geerten is bisschoppelijk gedelegeerde voor de kerkopbouw in het bisdom en nauw betrokken bij de organisatie van de bedevaart. Samen met vicaris Paul Verbeek, Hanneke Oomen en Frans van Gils van Pelikaan reizen maakte hij een voorreis. Hij spreekt dus uit ervaring als hij vertelt over het mooie programma dat de bedevaartgangers te wachten staat.

Gemeenschap, bidden en werken

“Benedictus is de grondlegger van het kloosterleven. Hij heeft een visie op het gemeenschapsleven waar we in parochies van kunnen leren. Bekende trefwoorden van hem zijn ‘ora et labora’: bid en werk in een goede afwisseling. Als je naar het parochieleven kijkt, zie je heel veel inzet van mensen voor de voortgang van het parochieleven. Er is ontzettend veel praktisch leven in de parochies en daar zit veel gelovige betrokkenheid in. Benedictus wijst ons op de balans die er moet zijn tussen het werken en bidden.”

“Naast het werken mag onze gelovige betrokkenheid ook gestalte krijgen in het bidden. Hoe is dat in mijn leven? Zou in mijn eigen leven de balans tussen inzet en verstillings en gebed meer in balans kunnen komen? De waarde van het gebed, de band met God onderhouden en Hem de eerste plek geven, is een beetje het motto van parochies in het bisdom Breda ‘met het geloof voorop.’”

Een ritme vinden voor verstillings en gebed is een uitdaging. “We zijn

mensen van onze tijd. Er zijn veel dingen die we willen, eigenlijk te veel dingen, en dat wordt niet minder. Onze huizen zijn vol, we hebben coaches nodig om te ontspullen en ons te helpen om onze agenda leeg te maken. Vijftien eeuwen geleden zei Benedictus al: zorg voor het goede ritme tussen werk en gebed. Hij leerde ook om te werken met je handen, met wat de aarde ons geeft. Benedictus is minder een man van de schepping dan Franciscus dat was, maar hij helpt je wel om dicht bij de aarde te blijven en de vruchten daarvan te delen met elkaar. En het ritme van het goede leven, of ‘het leven met aandacht’ en het ritme van het gebed, helpt ook telkens om dankjewel te zeggen voor wat op je pad komt en je gegeven wordt. En dat is zeker ook de schoonheid van de schepping.”

Rennen of stilstaan?

“Mijn eerste ontmoeting met Benedictus? Die was een kleine twintig jaar geleden toen ik van mijn vader het boek ‘Een levensregel voor beginners’ kreeg over benedictijnse spiritualiteit voor het dagelijkse leven. Mijn vader had dat zelf gelezen. Hij vond het wel een goede leefregel voor mij, omdat hij vond dat ik wat meer rende dan stilstond. Het was een uitdrukking van zijn liefde en zorgzaamheid voor mij. Die kennisgeving met Benedictus, merk ik nu, was toen vooral nog met het hoofd. Nu, door de voorbereiding op de bisdombedevaart, landt het meer in mijn hart.”

“Ik leer van Benedictus ook om te leven met wat niet volmaakt is. Benedictus is geen mannetjesputter die per se alles wil bereiken. Maar hij helpt je om te bereiken wat voor jou te doen is. Mensen zijn allemaal verschillend. En dat is goed. In een gemeenschap moet je elkaar ook gunnen om te doen waar je goed in bent. Benedictus schrijft voor kloosters, maar ook in parochies geldt: kun je de talenten die je gekregen hebt inzetten en benutten als gemeenschap?”

De liefde van God en tot God

“De liefde van God en tot God ontvangen we en geven we door in de gemeenschap. Benedictus schrijft ook over de gastvrijheid. Kloosters moeten open zijn. Met Benedictus kun je vragen: zijn wij open en gastvrij als parochie? Of is het leuk als mensen meedoen op onze manier? Er komen mensen uit andere culturen die willen aansluiten bij onze gemeenschap en er zijn mensen die een beroep op ons doen, omdat ze in nood zijn. Gaat ons hart daarvoor open? Benedictus houdt ons voor dat we in hen Christus moeten zien.”

“Hij zegt in zijn regel ook dat het van belang is om niet te mopperen. We mopperen vaak wat af. En ook daar kunnen we nog veel leren. Want mopperen leidt af, het voedt negatieve energie en het opent ons te weinig voor wat goed en mooi is in het leven.”

“Als we groeien in de balans tussen onze inzet en gebed zou dat een mooie vrucht zijn van de reis. En voor mijzelf? Ik hoop nog meer geraakt te worden door wat me steeds meer dierbaar is geworden en wat ik nastrevenswaardig vind. Ik zit meer aan de ‘ren-kant’ dan aan de ‘stiltzit-kant’. Daar mag ik stappen in zetten en daar hoop ik in te groeien. Dat wordt makkelijker als je het samen doet, dus dat hoop ik van deze reis. En zo kom ik ook weer uit bij de betekenis van de parochies. Want dat groeien in je geloof, dat doe je samen en daar hebben parochies hun rol in.”

Daphne van Rosendaal

Het Geloofsgesprek is terug te zien op NPO Gemist

Foto: schermafdruk NPO Gemist

VIER ASPECTEN VAN BENEDICTIJS LEIDERSCHAP

In het voorprogramma van de bisdombedevaart gaf abt Bernardus Peeters van abdij Koningshoeven een lezing over benedictijns leiderschap. Met enkele uitdagende stellingen prikkelde hij zijn toehoorders en zette hij aan tot reflectie over het thema leiderschap. Eén stelling sprong eruit: 'Dienend leiderschap volstaat niet om alle dimensies van het leiderschap te omschrijven'. Abt Peeters ontleende deze stelling aan de heilige Benedictus van Nursia. Verder gaat hij in op vier aspecten van leiderschap waar hij als abt mee te maken heeft.

"Leiderschap vraagt om een bron," vertelt abt Peeters. "De heilige Benedictus wijst op het belang van de nederigheid. Het benedictijns leiderschap kent verschillende facetten." De abt verduidelijkt dit aan de hand van de architectuur van het benedictijns klooster. "Benedictijner abdijen zijn gebouwd rond een leeg pandhof. Dit pandhof is feitelijk het centrum van de abdij. In het midden van dit pandhof staat een fontein waar vier stromen water uit vloeien.

Deze vier stromen, die verwijzen naar de vier stromen van het paradijs, staan model voor de bronnen van inspiratie."

Het leiderschap van de abt: vader, herder, geneesheer en leraar. Abt Peeters onderscheidt vier dimensies binnen het leiderschap van de abt. Deze zijn volgens hem alle vier nodig. De eerste is die van het vaderschap. Het woord abt is afgeleid van 'abba' wat vader betekent. Hij oefent dit vaderschap in geestelijk en tijdelijk opzicht uit. De broeders kiezen hem om hen te dienen. Als vader heeft de abt aandacht voor elke monnik. Hij moet zich aanpassen aan de eigen aard van elke monnik die aan hem is toevertrouwd. Abt Peeters is ook betrokken bij het management van de brouwerij: "Ik loop elke maandag rond op de brouwerij. Daar praat ik met iedereen om te weten wat er in het leven van onze medewerkers speelt." Dit vaderschap wordt met vreugdevolle houding beleefd is gericht op het doorgeven van het geestelijk leven.

De abt is ook herder. Zo is hij een beeld van de goedheid en menslievendheid van Jezus Christus. Het herderschap heeft te maken met geestelijke begeleiding. In het proces van geestelijke begeleiding gaat de abt met zijn mensen op weg. Abt Peeters: "Soms trek je voor de monniken uit, soms loop je achter de monniken. Het doel van het religieus leven is God te ontmoeten. Soms verliezen we dat uit het oog." In het proces van geestelijke begeleiding spreekt de abt met iedere broeder en onderzoekt samen met hem of hij nog op de goede weg zit. Hij peilt wat er leeft aan de buiten- en binnenkant.

Ten derde is de abt een geneesheer. Hij zorgt ervoor dat niemand verloren gaat. "Als de abt dit dienstwerk goed uitoefent," aldus abt Peeters, "is hij in staat wonden te zien en te verzorgen. Om deze taak goed te vervullen, moet de abt zich bewust zijn van zijn eigen wonden. Pas dan kun je de ander echt helpen. Soms moet de abt de monnik een spiegel voorhouden om hem te

genezen. In dit proces oefent de abt geduld uit. Geduld is een belangrijke eigenschap van een leider."

"De abt bevordert de geestelijke groei bij de ander. Als abt ben je geroepen de ander te helpen om te worden zoals hij of zij ten diepste bedoeld is."

De abt is ten slotte een leraar. De oudste monastieke gemeenschappen groeiden rond een oudere man of vrouw die onderricht in het geestelijk leven gaven. Rondom deze charismatische en heilige personen groepeerden zich vrouwelijke en mannelijke gemeenschappen. Abt Peeters: "De wijsheidsspreuken van de woestijnvaders vatten hun lessen samen. Het zijn pareltjes van wijsheid. Eénmaal per week geeft de abt onderricht. Dit doet hij ook in het bedrijf dat hij mede leidt." Dit gebeurt ook op abdij Koningshoeven, zo vertelt hij. Een keer per week, op vrijdagmiddag, ontmoet de abt het personeel. Onder het genot van een

hapje en een drankje neemt hij het woord om iedereen te bemoedigen en te inspireren. Hij staat stil bij datgene wat er de afgelopen week gebeurd is en blikkt vooruit naar de dingen die komen. Wanneer er spanningen zijn, kunnen die aan de orde komen.

Voor de heilige Benedictus geldt dat de kwaliteiten van de abt ook voor de broeders gelden. De broeders moeten in de abt Christus kunnen herkennen. De broeders moeten ook in elkaar Christus kunnen zien.

"Het leiderschap van de abt is," volgens abt Peeters, "breder dan het dienend leiderschap. Soms moet de abt zijn verantwoordelijkheid nemen. De ander zal moeten volgen."

Zelf geeft abt Peeters de voorkeur aan het beeld van de tuinman als leider: "De abt bevordert de geestelijke groei bij de ander. Als abt ben je geroepen de ander te helpen om te worden wie hij of zij ten diepste bedoeld is. Daaraan is hij dienstbaar."

Hans de Jong

Abt Bernardus Peeters is sinds 2005 abt van trappistenabdij Koningshoeven in Berkel-Enschot. Hij combineert deze functie sinds 2017 met het voorzitterschap van de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR). Hij belichtte het benedictijns leiderschap vanuit zijn eigen ervaring in het monastieke leven en zijn ervaring als abt van Koningshoeven. Deze abdij behoort tot de cisterciënzer abdijen van de strikte observantie, in de volksmond beter bekend als trappisten. De gemeenschap leeft vanuit het gedachtegoed van de heilige Benedictus van Nursia en de heilige Bernardus van Clairvaux.

UITGELICHT: SPOREN VAN BENEDICTUS IN WOUW

Foto: Frank van der Linden

De Sint Lambertuskerk van Wouw behoort ongetwijfeld tot een van de mooiste kerkgebouwen van het bisdom Breda. Op het eerste gezicht denk je, wanneer je het dorp binnenrijdt, dat je een middeleeuwse kerk ziet. Niets is minder waar, het gaat om een geslaagde herbouw uit de twintigste eeuw.

Bewogen geschiedenis

De kerk van Wouw kent een bewogen geschiedenis. Hij is gebouwd op een plaats waar al in de dertiende eeuw een kapel stond, toegewijd aan Onze Lieve Vrouw in het Woud. Tegen het einde van de vijftiende eeuw verrees op deze plaats een nieuwe kerk, gebouwd in de stijl van de van de Kempische gotiek. Eeuwenlang heeft de kerk onder het gezag gestaan van de bekende Belgische Sint-Bernardusabdij te Hemiksem. Dit cisterciënzerklooster liet koorbanken met heiligenbeelden vervaardigen, bedoeld voor de abdij. Toen de plannen van de cisterciënzers veranderde en de abdij in 1836 werd voortgezet in Bornem, bleef het meubilair, waaronder de mooie koorbanken, in de Wouwse kerk. In de Tweede Wereldoorlog werd de kerktoeren van de Lambertuskerk opgeblazen. De kerk brandde uit, maar parochianen wisten de heiligenbeelden te redden.

In het spoor van Benedictus

De heiligenbeelden zijn momenteel opvallend gepositioneerd in het koor van de kerk. Daar vertellen zij een verhaal. En niet alleen wat zij zelf hebben meegemaakt. Zij zijn in de eerste plaats een herinnering aan de

benedictijnse spiritualiteit in het bisdom Breda.

Ter voorbereiding op de diocesane bisdombedevaart bood het Sint Franciscuscentrum een inhoudelijk programma aan met de titel 'In het spoor van Benedictus'. Verschillende benedictijnse kloosters werden bezocht om de benedictijnse wijsheid van geloof en leven te ontdekken. Bedevaarten zijn bij uitstek gelegenheden om inspiratie op te doen en het geloof te verdiepen op de plaatsen waar heiligen zoals Benedictus 'geleefd en geloofd' hebben. Des te bijzonderder is het om daarvan de sporen te ontwaren in onze eigen regio, zoals in Wouw.

De jaarlijkse Bernardusdagen in de regio van Oudenbosch zijn in dit opzicht noemenswaardig. Bernardus van Clairvaux was een volgeling van Benedictus. In de kapel van Centrum Bovendonk te Hoeven en de kerken van Hoeven, Oudenbosch, Oud-Gastel en Wouw maken bezoekers tijdens deze Bernardusdagen kennis met het cisterciënzererfgoed en de verering van de heilige Bernardus van Clairvaux in Westelijk Noord-Brabant. Onder de eeuwenoude heiligenbeelden in Wouw zien we Benedictus en Bernardus dan ook terug. Ook de andere heiligenbeelden representeren de rijke eeuwenoude traditie van de cisterciënzers. Hun levensverhalen zijn in de meeste gevallen goed gedocumenteerd en dienen tot inspiratie voor onze tijd en de toekomst.

Hans de Jong

KATERN BEDEVAART

BEDEVAART NAAR MONTECASSINO

Foto: Daphne van Roosendaal

Dag 1:

Hildegard van Bingen

De openingsviering van de bedevaart wordt gehouden in Eibingen, bij het graf van Hildegard van Bingen. Hildegard was een benedictines uit de twaalfde eeuw. Zij stichtte abdijen in Bingen en in Eibingen, op de linker- en de rechteroever van de Rijn. Hildegard van Bingen was een vrouw met bijzondere talenten. Ze kreeg visioenen die ze opschreef in het boek Scivias (Ken de wegen van de Heer). Na aanvankelijke aarzelingen van de kerkelijke autoriteiten kreeg Hildegard ondersteuning voor het uitgeven van haar visioenen van paus Eugenius III en van Bernardus van Clairvaux.

Hildegard van Bingen was een veelzijdige vrouw. Ze was abdis en mystica, en ze had kennis van muziek en van geneeskunst. Ze schreef en componeerde gezangen, vooral liturgische muziek. Ze schreef geneeskundige, plantkundige en geologische verhandelingen, gedragen door verwondering om de schepping. Ze omarmde en ondersteunde de Gregoriaanse hervorming die in haar tijd aanzette tot hervorming van de Kerk.

In 2012, bij de opening van de synode over de nieuwe evangelisatie, kreeg Hildegard van paus Benedictus XVI de titel kerklerares. Hij roemde haar voor haar kostbare bijdrage aan de groei van de kerk van haar tijd. De abdijen die Hildegard stichtte zijn in de loop van de

tijd verdwenen. Dicht bij haar laatste rustplaats is in 1904 een nieuwe abdij gebouwd, die de naam van Hildegard draagt. Deze huidige abdij ligt te midden van de wijngaarden waar de zusters van leven. Naast de abdij ligt een winkel waar werken van Hildegard van Bingen en producten van de abdij te koop zijn.

Na de viering in Eibingen reizen we naar Weil am Rhein, voor de eerste overnachting.

Gebed

Goede God
Wij danken U voor Hildegard van Bingen die wij als kerklerares mogen eren.
Zij leerde ons te vertrouwen op U, Drie-ene God, zij versterkte de band tussen mensen en de Kerk.
Op haar voorspraak bidden we U God: bewaar ons geloof in U.

Dag 2: EINSIEDELN

Op de tweede dag van de bedevaart, op zondagmorgen, vieren we de eucharistie in de Goede Herderkerk in Weil am Rhein. Daarna gaan we naar de benedictijner abdij van Einsiedeln, het belangrijkste bedevaartsoord van Zwitserland.

De abdij van Einsiedeln is gesticht in het jaar 934. De abdij kreeg grote betekenis voor het geestelijk leven. Vooral de bedevaart naar het beeld van de Zwarte Madonna van Einsiedeln werd van belang. Dit beeld bevindt zich in de genadekapel in de abdijkerk. Tijdens ons verblijf in Einsiedeln offeren we onze pelgrimskaars bij de genadekapel. We bidden hier het rozenkransgebed voor de vrede, en we bidden om zegen over onze bedevaart.

In Einsiedeln wonen ongeveer 80 monniken. De benedictijnen leiden een gymnasium en een priesterseminarie. Daarnaast begeleiden ze bedevaartgangers, ontvangen ze gasten en werken ze in verschillende parochies.

Het is bijzonder hoe in Einsiedeln al bijna elf eeuwen continuïteit is van geloofsleven en van benedictijnse spiritualiteit. In alle verschillende politieke en sociale omstandigheden bleef het geloof bewaard. Het mag ons sterken in de overtuiging dat ook in onze eigen omgeving het geloof van de kerk telkens nieuw leven zal krijgen.

Dag 4: Subiaco

In Fiuggi vieren we in de ochtend de eucharistie in een kerk vlakbij onze hotels. Na de lunch gaan we naar Subiaco, het eerste hoogtepunt van de reis. In Subiaco werd Benedictus zich bewust van zijn roeping.

Als jonge man was Benedictus naar Rome gestuurd om er te studeren. De stad beviel hem niet. Benedictus zag decadentie en innerlijke leegheid, terwijl hij verlangde naar een leven van verstillig waarin hij zou kunnen verstaan wat God hem vroeg. Hij trok weg uit Rome en ging naar Subiaco. Hier leefde hij drie jaar als kluizenaar in een grot. Hierdoor verdiepte zich zijn geloof, wijsheid en inzicht. Gaandeweg kwamen er steeds meer monniken en kluizenaars die naar het voorbeeld van Benedictus wilden leven. Hij stichtte voor hen verschillende kloosters. Ook zijn zus Scholastica zocht de nabijheid van Benedictus. Ze deelde met hem eenzelfde verlangen naar een godgewijd leven. Dicht in de buurt van Benedictus verbleef Scholastica in een klooster.

Waar Scholastica verbleef staat nu een abdij voor benedictinessen. En rondom de Sacro Speco (de Heilige Grot) waar Benedictus verbleef is een klooster gebouwd, deels in de rots, deels tegen de rots. In kerken op verschillende verdiepingen zijn bijzondere fresco's te zien. Afdalend door de gewijde ruimtes komen we bij de grot waar Benedictus leefde. Dicht bij de plaats waar Benedictus zich openstelde voor God mogen wij onszelf vragen: wat houdt God ons voor? Wat vraagt hij ons? Kunnen wij verstaan wat Hij in ons hart heeft gelegd?

Gebed

Goede God
Wij danken U voor de Heilige Benedictus die zich open durfde stellen voor uw stem; zo kon hij de weg vinden die U hem wees. Geef dat ook wij verstaan wat U ons voorhoudt.

Dag 3: Op weg naar Fiuggi

De derde dag is een lange reisdag. Van Bergamo reizen we naar Fiuggi, een afstand van ruim 660 km. Onderweg vieren we de eucharistie in de kathedraal van Mantua. Mantua is een mooie stad, met veel kunstzinnige hoogtepunten. De tijd is te beperkt om alles te kunnen bezichtigen. Misschien maakt een van de vele ijssalons, ofwel 'gelaterie' dat enigszins goed.

Een bekende familie in Mantua is de familie Gonzaga. Een van de leden van de familie, Aloysius van Gonzaga, is op de heiligenkalender terechtgekomen. Hij wilde intreden bij de jezuïeten in Rome, liever dan zijn vader als graaf van Mantua op te volgen. Tijdens zijn verblijf in Rome brak een pestepidemie uit. Aloysius verpleegde de zieken. Hij werd besmet en stierf als martelaar van de naastenliefde. In zijn leven en in zijn zorgzaamheid liet Aloysius zien wat het betekent om christen te zijn - om Christus te willen volgen.

De lange reis van deze dag roept op dat wij de Weg van Christus willen gaan. Net zoals Aloysius willen we Jezus volgen en leerling zijn van Hem. Vóórdat de volgelingen van Jezus 'christenen' werden genoemd werden zij de 'aanhangers van de Weg' (Handelingen 9) genoemd.

En terwijl we hierover nadenken voert de Autostrada ons naar Fiuggi, waar we de komende dagen overnachten.

Dag 5: MONTECASSINO

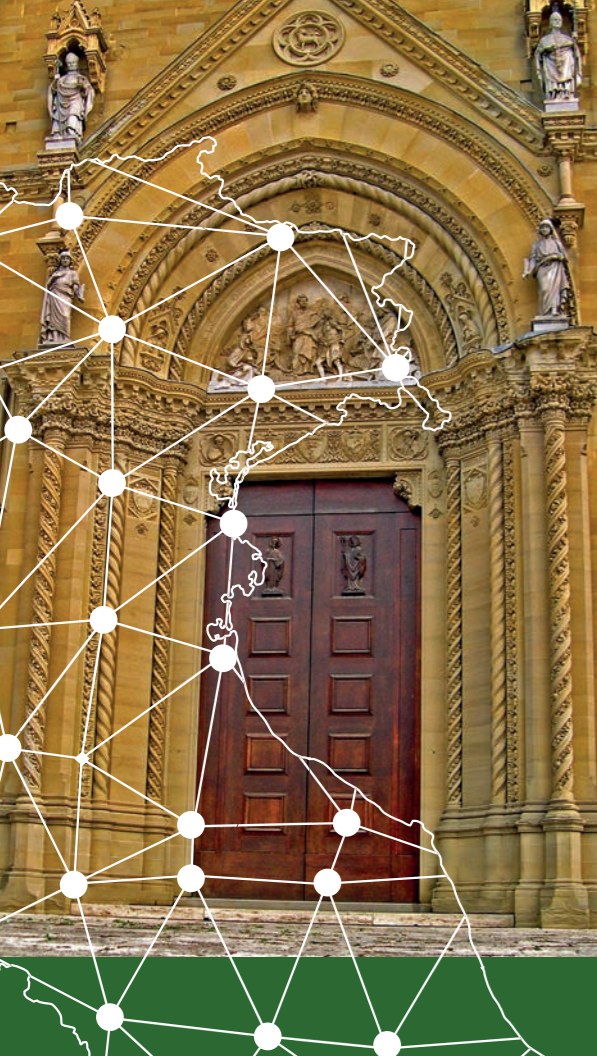
Vandaag komen we in Montecassino, waar Benedictus in 529 met enkele monniken uit Subiaco naar toe kwam. Op de hoge berg naast het dorpje Cassino bouwde hij de abdij die het moederklooster werd voor alle benedictijnen. Hier schreef hij de Regel, die de basis werd voor het benedictijns kloosterleven. De regel van Benedictus zoekt in alles de heilzame balans. Een balans tussen bidden en werken (ora et labora), tussen zorg voor de eigen ziel en voor de gemeenschap, tussen praktisch organiseren en spirituele wijsheid. In de Regel brengt Benedictus de wijsheid samen van het westers monastiek leven, zoals ontwikkeld door Martinus en Augustinus, en van het oosters monastiek leven, met de ervaringen van de woestijnmonniken. Omdat de Regel zo afgewogen was bleek hij bestendig. Veel andere abdijen en kloostergemeenschappen namen de Regel van Benedictus over.

Gebed

Goede God
wij danken U omwille van Benedictus die ons voorging in een leven van bidden en werken.
Moge zijn voorbeeld ons inspireren telkens weer tijd te nemen om U te loven en te danken, en om te luisteren naar uw stem in ons hart.

Benedictus stierf in Montecassino in 547, enkele jaren na het overlijden van zijn zus Scholastica. Scholastica was Benedictus ook naar Montecassino gevolgd. Eén keer per jaar zochten broer en zus elkaar op, en deelden ze hun geloof met elkaar. Toen Scholastica stierf zag Benedictus in een visioen haar ziel als een duif naar de hemel vliegen. Scholastica werd begraven in de abdij, en naast haar werd Benedictus begraven. Boven hun graf werd de grote abdijkerk gebouwd. In die kerk vieren we vandaag de eucharistie.

De abdij die we vandaag bezoeken heeft momenten van groei en verwoesting gekend. Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog werd de abdij verwoest door geallieerde troepen. Na de Tweede Wereldoorlog is het klooster exact in originele staat hersteld.

Dag 6: De terugreis

Op de zesde dag beginnen we aan de terugreis. Weer een lange reis, naar de hotels in Bergamo. Onderweg vieren we de eucharistie in de kathedraal van Arezzo, toegewijd aan de HH Petrus en Donatus. Het hoofdaltaar met het graf van Donatus behoort tot de rijkste marmeren altaren van Italië.

Opnieuw realiseren we ons dat we 'mensen van de weg' zijn. Eigenlijk is heel ons leven een reis. We zijn voortdurend onderweg, van onze oorsprong die in God ligt naar de bestemming waartoe God ons roept. Op onze levensreis proberen we te groeien in het volgen van Christus, te groeien in geloof en in zorg voor de schepping. Zo mag ons gebed gericht zijn op een behouden thuiskomst voor alle reizigers - letterlijk en figuurlijk, voor hen die aan het verkeer deelnemen en voor hen die ooit hun levensreis zullen voltooien.

Dag 7: SOTTO IL MONTE GIOVANNI XXIII

Na Subiaco en Montecassino is Sotto il Monte het derde hoogtepunt van de bedevaart. Hier bezoeken we het geboortehuis van Angelo Roncalli, die in 1958 tot paus gekozen werd. Hij koos de naam Johannes XXIII. Hij won de harten van velen door zijn goedheid. In 1959 kondigde hij het Tweede Vaticaans Concilie aan - waarvan hij het einde niet zelf meemaakte.

Het Tweede Vaticaans Concilie was en is van grote betekenis voor de ontwikkeling van de kerk in onze tijd. Met zijn encyclieken 'Mater et Magistra' en 'Pacem in terris' gaf Johannes XXIII een impuls aan de ontwikkeling van de sociale leer van de Kerk en van de vredesbeweging. In 2014 werd Johannes XXIII door paus Franciscus heilig verklaard. Zijn geboortedorp ontwikkelde zich tot bedevaartplaats, met de vriendelijke en hartelijke uitstraling die Johannes XXIII kenmerkte. In zijn geboortehuis proeven we hoe belangrijk het gezinsleven voor de paus was. Bij deze bijzondere paus gaan onze gedachten en gebeden als vanzelf naar onze gezinnen - en ook naar de familie van de Kerk en de voortgang van ons parochieleven.

Dag 8: MARIA LAACH

Na de overnachting in Weil am Rhein begint de laatste dag van de bedevaart. We komen in de abdij van Maria Laach. Hier vieren we de eucharistie aan het slot van onze bedevaart.

De abdij van Maria Laach werd gesticht aan het eind van de elfde eeuw. In de eerste helft van de twintigste eeuw speelde ze een grote rol in de liturgische beweging. Nu is de abdij een centrum van kunst en cultuur met een grote tuinderij. Momenteel wonen hier 35 monniken.

Deze benedictijner abdij nodigt als vanzelf uit om onze bedevaart in het spoor van Benedictus met een gebed af te ronden. We mogen God danken voor alle ervaringen, de mooie ontmoetingen, de nieuwe en verdiepte vriendschappen, het versterkte geloof, de goede voornemens, de behouden reis.

Vanaf hier is het nog 269 km terug naar Breda.

Geerten Kok en Hans de Jong

Sint Benedictus spreekt in zijn Regel vaak over de dagorde. Meteen na de zogenoemde spiritualiteits-hoofdstukken beschrijft hij in maar liefst 11 hoofdstukken de getijden en de verdeling van de psalmen over de verschillende diensten. Hieruit kun je het belang van de getijden afleiden. Zij markeren de dag, de andere activiteiten passen binnen het rooster dat hierdoor ontstaat, elke tijd krijgt van hieruit zijn bestemming.

Dat rooster kun je vanuit een aantal perspectieven bekijken. Heel algemeen: de tijden zijn bestemd. Het is heel effectief om in de afgebakende tijd datgene te doen waarvoor die bestemd is. Maar ook: elke tijd heeft zijn waarde. Sint Benedictus geeft de kostbaarste tijd, de ochtend, als de geest nog fris is, aan *lectio divina* en gebed. Sint Benedictus wil zijn monniken gericht de dag in laten gaan. Monniken zoeken God - God zoekt de mens. Die fundamentele dialoog wil de andere bezigheden richting geven.

Dat is een voortdurend leerproces. Voor het dagelijkse werk betekent het dat je voortdurend onderbroken wordt. Je bent aan het lezen; de klok luidt, je bent net op dreef met je werk: de klok luidt. Misschien vraagt u zich af of dat niet op gespannen voet staat met de eerder beschreven effectiviteit. In sommige gevallen zeker. Maar voor je aan het werk begon, was het kader bekend: daar kan je je dus op afstemmen. Belangrijker is echter een ander aspect: als ik door mijn bezigheden in beslag genomen wordt, laat ik me onderbreken? Onderbreken: voor het zingen van de Lof Gods, voor een gezamenlijke activiteit: gewoon omdat die nu op het programma staat? Het gevaar van eigen bezigheden is nu eenmaal dat ik me daardoor in beslag laat nemen: dat ik ze op de eerste plaats zet. Sint Benedictus plaatst daar een voortdurende kritische kanttekening bij. Laat ik mij onderbreken door de A/ander: met een grote en kleine letter? God werkt nu eenmaal niet volgens mijn schema, maar door-kruist het vaak.

Zr. Martha

Dagorde Onze Lieve Vrouwe Abdij op weekdays

5.30 uur	Réveil : opstaan
6.00 uur	Vigilie nachtwake ontbijt zusters
7.30 uur	Lauden ochtendgebed ontbijt gastenhuis
stille tijd	
9.30 uur	Eucharistieviering werktijd zusters
12.15 uur	diner gastenhuis
12.30 uur	diner zusters
tijd voor rust of ontspanning	
14.00 uur	middagdienst werktijd zusters
17.00 uur	Vespers avondgebed
stille tijd	
18.00 uur	souper gastenhuis
18.45 uur	souper zusters
recreatie	
20.15 uur	completen

Dagorde op zon- en feestdagen

Op de vooravond van zon- en feestdagen is er een lezingendienst om 20.05 uur en beginnen de Laudens om 7.15 uur. De rest van de dagorde blijft gelijk.

Scan deze code en lees meer achtergronden en de weblog van de bedevaart.

LAETA DIES

Tekst en melodie

In aanloop naar de bisdombedevoert, waarin de sporen van Sint Benedictus gevolgd worden, is er veel aandacht voor het leven en de spiritualiteit van deze heilige. Tijdens enkele bijeenkomsten ter voorbereiding van de reis, is er een Middeleeuws lied gezongen, gewijd aan Benedictus, Laeta dies / Blijde dag, geheten.

Dat lied speelt met de gedachte van de lente: 'Feestdag van de grote leidsman neemt mee de gaven van nieuw licht.' We zien vervolgens de namen van Abraham, Elia, Elisa en Jozef. Elk van die namen heeft een verbinding met het leven van Benedictus. Aan Abraham wordt een talrijk nageslacht beloofd, 'talrijk als de sterren aan de hemel en de zandkorrels op het strand van de zee'. (Gen. 22,17). Benedictus zal door zijn Regel en de aanwezigheid van kloosters een wereldwijde uitstraling hebben. En zoals Abraham te horen kreeg: 'Door u zal zegen komen over alle geslachten op aarde'(Gen. 12,3), zo zal de geest van Benedictus (letterlijk vertaald: Gezegende) zijn zegenrijk werk verrichten door de eeuwen heen.

Dat lied Laeta Dies is oorspronkelijk gemaakt voor de feestdag van heilige Benedictus op 21 maart. Die dag, het begin van de lente, was ook de sterfdag van Benedictus en is daarom zijn feestdag geworden. De sterfdag van een heilige is immers zijn geboortedag in de hemel! Tegenwoordig vieren we 11 juli als feestdag van de heilige Benedictus omdat 21 maart altijd in de veertigdagentijd valt. Maar in de kloosters die de Regel van Benedictus volgen, blijft de datum van 21 maart in ere als de eigenlijke dag.

Wat zijn de bronnen van dit lied? We kennen Benedictus (c. 480-547) op twee manieren. Allereerst uit de Regel voor monniken die hij geschreven heeft. Over het ontstaan van die Regel zijn allerlei theorieën in omloop. Heeft hij een bestaande Regel (de zgn. Regel van de Meester) herschreven, of was hijzelf wellicht de schrijver van die Regel van de Meester en heeft hij op het einde van zijn leven, gerijpt door ervaring, de tweede versie geschreven die we kennen als de Regel van Benedictus? Zo zijn er nog andere theorieën omtrent de Regel. Hoe dan ook: wie de Regel leest, komt onmiskenbaar in contact met een persoon die zijn inzichten en ervaringen, zijn bezieling wil overdragen aan de lezer. Vooral in de manier waarop Benedictus de abt beschrijft, lezen we iets over hemzelf.

De tweede bron is de biografie die paus Gregorius de Grote (540-604) schreef. Paus Gregorius heeft Benedictus

niet rechtstreeks gekend. Hij baseert zich op verhalen van ooggetuigen en tijdgenoten van Benedictus. De bedoeling van zijn biografie is om aan te tonen met welk een grote heilige we te maken hebben. Deze biografie lijkt op de Fioretti van Sint Franciscus: wonderlijke, soms wat naïeve verhalen, die meer weg hebben van legendes dan feitelijke beschrijvingen. Gregorius lijkt zich daarvan bewust. Door de oppervlakte van de verhalen heen, zoekt hij naar de diepere zin ervan. Bij veel verhalen geeft Gregorius een verklaring, verwijzend naar de heilige Schrift. Hij vergelijkt Benedictus met aartsvaders en profeten, grote Bijbelse figuren. Gregorius componeert zijn boek in dialoog met zijn secretaris, de diaken Petrus, die telkens vragen stelt als hij iets niet begrijpt. Daarmee vertolkt Petrus de stem van de lezer, die het misschien ook niet helemaal begrijpt. Dat is de pedagogische methode waarin Gregorius zijn werk heeft gegoten: hij maakt de lezer actief. Diaken Petrus zegt ergens: "Wonderlijk is het en verbazingwekkend wat u (paus Gregorius) vertelt. Want bij het water dat opwelde uit de rots herken ik Mozes, bij het ijzer dat uit de diepte van het water terugkwam Elisa, bij de gang over het water Petrus, bij de raaf die gehoorzaamde Elia, in de weelacht bij de dood van zijn eigen vijand, David. Mij dunkt, die man (Benedictus) was vervuld van de geest van alle rechtvaardigen."

Het verhaal van Benedictus en de raaf is blijkbaar het meest blijven hangen in de verbeelding. De raaf is in de loop der tijd een soort attribuut van Benedictus geworden. Het verhaal is aldus: een priester van een kerk in de buurt van het klooster van Benedictus, werd jaloers op hem omdat Benedictus zoveel invloed had. Die priester wilde hem tenslotte vermoorden door hem een 'gezegend' broodje te sturen, waarin gif verborgen zat. Benedictus nam het broodje aan, maar doorzag het gevaar. Hij gelastte de raaf, die iedere dag in het klooster voedsel kwam bedelen, het broodje in de bek te nemen, ermee weg te vliegen en het laten vallen op een plek waar geen mens kon komen. De raaf kraste luid, hipte om het broodje heen, maar pakte het tenslotte op en vloog ermee weg. Na drie uur kwam de raaf terug om zijn dagelijks rantsoen te krijgen uit de hand van Benedictus. Dit verhaal roept de Bijbelpassage over de profeet Elia in herinnering, waarin Elia door God naar de eenzaamheid van het dal van de Kerit wordt gestuurd. Daar kan hij uit de beek drinken en de raven voorzien hem van brood. (1 Kon. 17, 1-7).

Omdat de verhalen over St. Benedictus zo beeldend en concreet zijn, zijn ze voor kunstenaars een dankbare bron van inspiratie geweest. Talrijke fresco's, schilderijen,

beelden, boekillustraties zijn op deze verhalen terug te voeren. Het lied Laeta Dies herneemt in beknopte vorm, op dichterlijke wijze, enkele verhalen uit het leven van Benedictus en de inhoud van zijn Regel: zijn volgelingen dichter bij Christus brengen.

Laeta dies magni ducis

Sequentia H. Benedictus (vertaling H. Tacke)

Seq. VI.

LAETA di-es magni du- cis, dona fe-rens novae lu- cis,
hó-di-e re-có-li-tur. Cha-ris da-tur pi-ae men-ti, corde so-net
in ardén-ti quidquid fo-ris pró-mi-tur. Hunc per cal-lem
O-ri-éntis admi-rémur ascendén-tis Patri-árchae spé-ci-em.
Amplum se-men magnae pro-lis il-lum fe-cit instar so-lis,
Abrahae persí-mi-lem. Corvum cernis mi-nistrán-tem, hinc E-
lí-am la-ti-tán-tem spe-cu nosce párvu-lo. E-lisaé-us dí-
gnoscá-tur, cum secú-ris revo-cá-tur de torrén-tis ál-ve-o.
Il-lum Jo-seph candor morum, il-lum Jacob fu-tu-ró-rum mens
effé-cit cónsci-a. Ipse memor su-ae gentis, nos perdú-cat in
ma-nén-tis semper Chri-sti gáu-di-a. A- men.
Alle- lú-ia.

Han Akkermans

S1
Feestdag van een grote leidsman
brengt mee de gaven van nieuw licht.
En vandaag wordt hij herdacht.

S 2
Genade voor de vrome geest.
En mag klinken met vurig hart,
wat naar buiten wordt geuit.

S 3
Laten we bewonderend opzien
naar de gestalte van de Patriarch
opgaand langs dit pad naar het Oosten.

S 4
De brede stroom van volgelingen,
maakt hem gelijk de zon,
eender als Abraham.

S 5
Je ziet de raaf die hem bedient,
en herken daarin Elias
verborgen in een kleine grot.

S 6
Men herkent ook Elisaëus.
toen die zijn bijl terugriep
uit de bedding van een beek.

S 7
Hij is een Jozef door helder gedrag,
hij is een Jacob door zijn geest
gericht op de toekomst.

S 8
Moge hij zijn volk gedenken,
en ons geleiden naar de vreugde
van de eeuwig blijvende Christus.

TIJD VOOR HET GELOOF

“HET FRIST JE GELOOF OP”

Foto's: Marc de Koning

Anne Moeniralam is een gepensioneerd advocate. Samen met haar man woont ze in Roosendaal. Daar is zij een actieve vrijwilliger in de Sint Norbertusparochie en de gemeenschap Sant'Egidio. Ook helpt ze bij de huiswerkbegeleiding die enkele jaren geleden is begonnen.

“Samen met mijn man ga ik voor de derde keer op bedevaart,” vertelt ze. De laatste keer was naar Polen. “De reis was goed georganiseerd en de hotels waren prima. Zelf reisden we vroeger nooit met groepen maar we hebben gaandeweg ontdekt dat groepsreizen erg prettig zijn. Je ontmoet nieuwe mensen en tijdens een bedevaart kun je met anderen gemakkelijker over het geloof praten dan wanneer je bezig bent met allerlei praktische taken in de parochie,” merkt ze. “In de kerk wordt het geloof als vanzelfsprekend gezien. Tijdens een bedevaart is er meer gelegenheid om na te denken en uit te wisselen over geloofszaken. Misschien is de drempel ook lager om een diepzinnig gesprek te

beginnen. Het is dan ook fijn dat de bisschop meegaat. Als je lid bent van een kerkbestuur kom je hem tegen bij allerlei zakelijke vergaderingen. Maar tijdens een bedevaart leer je hem ook op een andere manier kennen. Hij is een goed predikant en sterk in het persoonlijke gesprek.”

Moeniralam voelt zich aangetrokken tot het bedevaartsprogramma. Aan sommige plaatsen heeft ze bijzondere herinneringen. “Wij zijn voor een bruiloft ooit uitgenodigd in Einsiedeln. We sliepen toen in een hotel precies tegenover de abdij. Het is een groot complex dat we toen niet in zijn geheel konden bezichtigen. We hebben toen alleen de barokke kerk aangedaan. Ook Montecassino fascineert ons. Deze abdij reikt terug tot de tijd van Benedictus zelf. Tijdens de Tweede Wereldoorlog is hij verwoest. We willen graag zien hoe de abdij is hersteld. Toen ik het programma las, werd ik aangenaam verrast door het feit dat we langs Bingen gaan, de

plaats waar de heilige Hildegard geleefd heeft.” Tot dusverre was Anne Moeniralam niet zo bekend met de Regel van Benedictus. “Door de bedevaart ben ik me er in gaan verdiepen. Ik ben naar de avond van Geert Derkse geweest. Ik was geboeid door de manier waarop hij over deze regel sprak en deze beleefde. Hij is een man met een gewoon gezin en tegelijkertijd benedictijner oblaat. Door zijn lezing ben ik de boeken van zijn broer Wil Derkse gaan lezen.” Haar man vult aan: “Onze zoon werkt in Boston. Bij zijn introductie kregen de nieuwelingen een peptalk van een oude generaal. Een aantal principes van de benedictijner regel kwamen in zijn verhaal terug. Je moet bijvoorbeeld vroeg opstaan 's ochtends en je bed opmaken, hoe rottig je je ook voelt. Het gaat om een gestructureerd leven. Toen ik het boek van Wil Derkse las, kwam de toespraak van die generaal weer in mij op.”

Hans de Jong

Op het moment van het interview met mevrouw **Ria Polspoel** uit Sint Jansteen in Zeeuws Vlaanderen geeft het kwik 35 graden aan. Het begin van een hittegolf in juli waarin Nederlandse warmterecords worden verbroken. Ook in Sint Jansteen. Bij het verschijnen van het Bisdommagazine zal de temperatuur draaglijker zijn. Meer geschikt voor de bisdombedevaart waar mevrouw Polspoel aan deelneemt. Ook het mediterraan klimaat van midden Italië leent zich in oktober doorgaans goed voor een bedevaart.

De laatste bedevaart waar zij aan deelnam was naar Polen. Die was haar goed bevallen. Met haar 82 jaar wandelt Polspoel nog altijd “kwiek” rond, zoals ze zelf zegt. Al verschillende keren is ze in Italië geweest. De mooie kerken, kloosters, plaatsen en vergezichten trekken haar. “Het is een mooi land en de mensen zijn er aardig,” weet ze uit ervaring. Dat de heilige Benedictus centraal staat, vindt ze interessant: “Ik zou daar zelf niet opgekomen zijn, maar ik wil best

meer over deze heilige te weten komen”, vertelt ze. Net als bij de vorige bedevaart naar Polen hoopt ze dat de tocht naar en door Italië haar geloof “weer opfrist”, zoals ze het noemt. Dat zag ze ook bij andere deelnemers, waaronder een vriendin met wie ze samen optrok.

Sint Jansteen en het nabijgelegen Hulst zijn van oudsher katholieke plaatsen. “Bijna iedereen in deze streek is katholiek,” meent ze. Toch zijn er slechts enkele aanmeldingen uit Zeeland. “Bij een bedevaart denken veel mensen dat je dan de hele dag moet bidden,” is haar verklaring. “Maar dit heb ik geprobeerd te ontzenuwen. Dat was in Polen ook niet het geval. Toen hebben we bijvoorbeeld Auschwitz bezocht. Dat was erg indrukwekkend. Het zet je aan tot nadenken en tot bidden. Je beseft dat de manier van leven en omgaan met elkaar helemaal anders moet. Ook al is dat niet altijd even gemakkelijk.” Voor de Kerk in het algemeen heeft mevrouw Polspoel goede hoop.

Eerst zal het volgens haar nog een tijdje minder worden, maar ze gelooft ook dat er een tijd komt waarin het geloof weer toeneemt. “Iedereen kent wel momenten dat het leven zwaarder valt. Bijvoorbeeld als je pijn hebt of wanneer ziekte je treft. Op zulke momenten haal je een hoop troost en kracht uit het geloof. Dat voel je gewoon. Ook de Kerk moet even door een periode van verdieping en bezinning heen om daarna weer te kunnen opbloeien. Ik zie het dus niet echt als achteruitgang, maar als een manier van stilstaan en weer verdergaan.”

Marc de Koning

DE REGEL VAN BENEDICTUS: EEN KADER OM BUITEN DE ABDIJ GODZOEKER TE ZIJN

Foto: Daphne van Roosendaal

In het voorprogramma van de voorbereiding op de diocesane bedevaart naar de omgeving waar de heilige Benedictus vandaan komt, hield Benedictijner oblaat Geert Derkse in het voorjaar van 2019 in Ovezande en Oudenbosch een inleiding over de benedictijnse manier van leven.

De persoon van Heilige Benedictus

Derkse stond kort stil bij de persoon van Benedictus en diens biograaf, paus Gregorius I de Grote. Benedictus leefde van 480 tot ongeveer 547. We kennen zijn Regel. In het tweede boek van zijn Dialogen beschrijft paus Gregorius Benedictus' leven. Gregorius is geen historicus in onze betekenis van het woord. Hij wilde laten zien hoe bijzonder Benedictus was. Benedictus was afkomstig uit een laag-adellijke familie. Hij studeerde in Rome. Hij werd getroffen door de decadentie in deze stad en besloot te gaan leven als kluizenaar. Benedictus trok mensen aan. Monniken van een naburig klooster vroegen Benedictus hun abt te worden. Dat was geen succes. Ze probeerden Benedictus zelfs te vergiften. Benedictus trok vervolgens naar Montecassino. Daar stichtte hij een abdij en schreef een regel voor monniken. Benedictus heeft zich hierbij laten inspireren door andere monastieke regels zoals de anonieme Regel van de Meester. Hij heeft uit deze regels delen weggelaten, hoofdstukken bewerkt. In de regel staan hoofdstukken over de concrete aspecten van het kloosterleven zoals het straffen, regelingen rond de structuur van het officie en de verschillende functionarissen in het klooster.

Het leven in de abdij

Geert Derkse vertelde hoe hij als zeventienjarige kennismaakte met de Sint Willibrordusabdij in Doetinchem. Hier leven sinds 1947 benedictijnen. De abdij is gesticht vanuit de Sint Paulusabdij te Oosterhout. De benedictijnen dompelden Geert Derkse onder in een wereld van gebed en liturgie. In het begin moest hij erg wennen aan de stilte en de vormelijkheid van de monniken. In deze abdij groeide Derkse in het begrijpen van de Benedictijnse spiritualiteit. In 1992 vroeg de abdij aan Geert of hij oblaat van de abdij wilde worden. Een oblaat is een leek die met een concrete abdij door middel van een oblaten-professie verbonden is en zijn bestaan wil oriënteren op het leven van de monniken.

Kernbegrippen uit de Regel

Aan de hand van enkele kernbegrippen uit de Regel lichtte Derkse toe hoe hij dat in het dagelijks leven toepaste. Stabiliteit is een centraal begrip binnen de benedictijnse spiritualiteit. Een monnik verbindt zich door zijn professie aan een concrete abdij. Ook in het onderwijs is dit van belang. Leraren zijn identificatiefiguren voor leerlingen. Het is voor een school niet goed als het lerarenbestand steeds verandert. Derkse heeft ooit een aanbod laten schieten om rector van een grotere school te worden. Hij vond van zichzelf dat hij te kort aan een bepaalde school verbonden was om weg te gaan. Het moeilijkste kernbegrip is de gehoorzaamheid of de obedientia. Zowel in de Latijnse als de Nederlandse stam komt het werkwoord horen (audire) voor. Het gaat er bij

de gehoorzaamheid om echt aandachtig te luisteren. Voor de rector van een school geldt dat hij bereid is te luisteren naar leraren maar ook naar leerlingen en ook naar bijvoorbeeld de conciërge. Bij moderne managers is het gebruikelijk om bij belangrijke beslissingen de kring van mensen te verkleinen. Benedictus bepaalt dat de abt, wanneer hij een belangrijke beslissing moet nemen, de hele gemeenschap bij elkaar roept. De abt legt zelf uit waar het om gaat. Vervolgens luistert hij heel goed naar de broeders, vooral naar de jongst ingetreden. De abt overweegt vervolgens alles in zijn hart en deelt dan zelf zijn besluit mee. Volgens Derkse kunnen we dit ook toepassen op het gezin of een school. "Is een leidinggevende bereid te luisteren?"

"Ik legde mijn zorgen en vragen bij Hem neer. Op deze manier hielp de Regel mij om ook buiten het klooster met God te leven."

Menselijke wijsheid is niet genoeg, de monnik is een godzoeker

Derkse benadrukte dat de Regel van Benedictus veel menselijke wijsheid bevat. Dat doet de Regel echter geen recht. De ware monnik is een godzoeker. Benedictus stichtte een school om dit te doen. Benedictus wilde leven onder geleide van het Evangelie. Dit leven is weggelegd voor iedereen. Benedictus zelf was noch priester noch diaken. Dit kenmerkt het benedictijnse klooster-

leven. Een benedictijn is geroepen monnik te zijn. Wanneer de gemeenschap het nodig heeft, kan de abt een monnik kiezen die tot priester gewijd wordt. De Regel biedt ook een kader aan degenen die buiten de abdij leven. Toen Derkse rector was, sloot hij zich in de middag af en bad het middaggebed. "Ik legde mijn zorgen en vragen bij Hem neer. Op deze manier hielp de Regel mij om ook buiten het klooster met God te leven."

Hans de Jong

Over Geert Derkse

Geert Derkse studeerde theologie op de Hogeschool voor Theologie en Pastoraat in Heerlen en de Theologische Faculteit Tilburg. Aanvankelijk wilde hij in het pastoraat gaan werken maar door toeval kwam Derkse in het onderwijs terecht. Hij werkte onder andere op scholen in Breda, Bergen op Zoom en Baarle-Nassau. Hij beëindigde zijn loopbaan als rector van het Juvenaat in Bergen op Zoom, een categoriaal gymnasium in deze stad. Derkse is inmiddels 38 jaar getrouwd en heeft een pleegzoon.

Geert Derkse is te gast geweest in het programma 'Het Geloofsgesprek', dat is terug te zien op NPO2. In dit programma vertelt hij over zijn geloofsleven en hoe hij zich richt op het leven als monnik in de maatschappij.

MISSIE EN BEDEVAART: IN ELKAARS VERLENGDE

Missie

'Missie' begint een sleutelwoord te worden in het denken over de toekomst van de Kerk. De veranderende tijden vragen om stil te staan bij de opdracht die de Kerk in onze heeft. Uitgangspunt is de grote opdracht die Jezus meegeeft aan Zijn leerlingen aan het einde van het Matteüsevangelie: 'Gaaf dus en maakt alle volkeren tot mijn leerlingen en doopt hen in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest en leert hun te onderhouden alles wat Ik u bevelen heb.' (Matt. 28, 19-20). Het gaat erom die opdracht om alle mensen tot leerlingen van Jezus te maken opnieuw vorm te geven. Dat vraagt niet alleen een nieuw programma van activiteiten, maar een innerlijke gerichtheid om – buiten de comfortzone – andere mensen met Jezus in contact te brengen. Het gaat om een verandering van houding.,

Bedevoart

Hoewel op bedevoart gaan ook een 'erop uitgaan is', lijkt het in eerste instantie eerder het tegenovergestelde van missie te zijn. Een bedevoart is een tocht naar binnen, met medegelovigen. Niet naar de ander, maar naar de Ander toe. Eindpunt is een plaats waar God op de een of andere manier Zijn aanwezigheid en Zijn werkzaamheid heeft laten voelen, in wonderen of in het leven van een heilige. Een bedevoart is lang niet altijd een tocht in den vreemde. Hoeveel mensen zeggen niet over Lourdes dat ze er thuiskomen? Bedevaartplaatsen kunnen een voorproefje zijn van het hemels vaderland.

In elkaars verlengde

Hoe anders missie en een bedevoart lijken te zijn, ze liggen in elkaars verlengde. De grote opdracht tot missie geeft Jezus aan het einde van het evangelie. En niet voor niets! Al die tijd daarvoor heeft Hij zijn leerlingen daarop voorbereid, door hen te laten delen in Zijn leer en Zijn leven en ze geleidelijk Zijn eigen missie te onthullen die Hij zou vervullen aan het kruis in Jeruzalem. Wel heeft Hij eerder al een groep leerlingen uitgezonden, 'naar de plaatsen waarheen Hijzelf van plan was te gaan' (Luc. 10,1). Want dat is het doel van missie: in naam van de Heer naar anderen gaan en voor hen een ontmoeting met Hem voorbereiden. Daarvoor moet je eerst zelf leerling worden.

Lucas beschrijft heel het openbaar leven van Jezus als één grote bedevoart naar Jeruzalem. Ook voor de leerlingen vormt Jeruzalem het hoogtepunt, waar zij de meest intensieve ervaring met Jezus opdoen. Maar heel de weg naar Jeruzalem is een leerweg. Dat geldt ook de bedevoart: mensen zetten stappen naar elkaar en naar God.

De bedevoart is een middel, een beproefde weg, om nader tot God te komen en de houding van leerling van Jezus te verdiepen. Daar begint dan ook de missie. In de contacten, in de gesprekken, het luisteren en elkaar steunen kun je elkaar helpen om God te ervaren. Verschillende pausen houden ons voor dat wie wil missioneren, eerst zelf gemissionerd moet zijn.

Met Hem

Terwijl een bedevoart een tocht is naar de Heer toe, vertrekken we door Zijn uitzending juist de wereld in. Ook hierin zijn bedevoart en missie aan elkaar verwant. Missie is een gaan met Jezus, zoals Hij Zijn leerlingen laat weten, onmiddellijk nadat Hij hun de missieopdracht heeft gegeven: 'Ziet, Ik ben met u alle dagen tot aan de voleinding der wereld.' (Matt. 28,20)

Ben Hartmann

De maand oktober 2019 is door paus Franciscus afgekondigd als 'buitengewone missiemaand'.

Daarmee wil hij de missionaire taak van de Kerk weer op de agenda zetten en de verantwoordelijkheid om te evangeliseren met nieuw enthousiasme oppakken. Het moment dat de paus kiest is niet toevallig. Hij doet dit bij gelegenheid van het 100-jarig jubileum van de apostolische brief Maxi-mum Illud van paus Benedictus XV.

Het thema van de wereldwijde missiemaand luidt 'Gedoopt en gezonden; de Kerk van Christus op missie in de wereld'. En daar ligt een dringend appèl van Jezus aan ten grondslag: "Gaaf uit over de hele wereld en verkondigt het evangelie aan heel de schepping" (Mc. 16, 15).

Wat Benedictus XV bijna honderd jaar geleden ter harte ging en waaraan het conciliedocument Ad Gentes Divinitus ons al meer dan vijftig jaar herinnert, blijft actueel. Vandaag evenals toen, "beseft de Kerk, die door Christus gezonden is om de liefde van God voor alle mensen en naties te manifesteren en mee te delen, dat haar een enorm missionair werk te doen staat", aldus het conciliedocument. De encycliek Evangelii Gaudium van paus Franciscus sluit aan op de kerkelijke documenten van zijn voorgangers, die ook voortdurend het belang van evangelisatie benadrukten. Het recent uitgegeven Compendium voor de nieuwe evangelisatie geeft hiervan een overzicht. De thematiek van evangelisatie vormt een rode draad van aandacht die de pausen in de laatste honderd jaar kenmerkt.

Missionair op tocht

De buitengewone missiemaand spoort ons aan om missionair op tocht te gaan. In deze oktobermaand van 2019 gaat onze aandacht ook uit naar de diocesane bedevoart. Onze toewijding aan de missie en de bedevoart sluiten elkaar in. Als we op onze bedevoart Christus willen volgen, en in Zijn naam bijeen zijn, is Hij in ons midden (Matt. 18, 20). Verkondiging volgt dan als vanzelf uit de liefde die we ervaren in verbondenheid met God. Zoals de Emmaüsgangers tot elkaar zeiden: "Brandde ons hart niet in ons, terwijl Hij onderweg met ons sprak en ons de Schriften ontsloot?" (Lc. 24, 32). Deze 'brandende liefde' maakt ons hart gevoelig voor God en voor onze missionaire opdracht. Of dat nu op bedevoart is, in onze parochiekerk, op het werk of thuis.

Handreiking

In navolging van internationale handreikingen die het Vaticaan voorstelt om de missiemaand gestalte te geven, geeft de Katholieke Bijbelstichting een brochure uit om parochies op weg te helpen om hun missionaire karakter meer vruchtbaar te maken. Deze brochure bevat bijbelteksten en overwegingen voor iedere dag van de buitengewone missiemaand. Download de brochure via de website van het Bisdom Breda of bestel hem via de Katholieke Bijbelstichting.

Marc de Koning

GEDOOPT EN GEZONDEN: MET EEN MISSIE OP TOCHT GAAN

DE
MISSIONAIRE
PAROCHIE

ALS GOD RENOVEERT

DI 24 & WO 25 MAART 2020

Conferentie in Oudenbosch met Father James Mallon

www.missionaireparochie.nl | info@missionaireparochie.nl

Bisdome **Breda**